

- Križ, J. (2015): International Fiscal Systems and Exploration and Production Share Agreements, HUNIG-Croatian Society of Petroleum Engineers and Geologists, Zagreb, 73 p.
- Leach, P. E. (2010). Risk Tolerance and Risk Neutrality (You Can Live With More Risk Than You Think). Society of Petroleum Engineers. doi:10.2118/133297-MS, 24 p.
- MacKay, J. (2003). Exploration Risk Management. Offshore Technology Conference. doi:10.4043/15080-MS. 1-p.
- Mikesell, R.F., (2016): Petroleum company operations and agreements in the developing countries, Routledge, 7-10 p.
- Moore, C. R. K., Moyes, C. P., Patterson, D. (2005): The Use of Risk Adjusted Values in Exploration Portfolio Management. Society of Petroleum Engineers. doi:10.2118/94586-MS
- Radon, J. (2005): The ABCs of Petroleum Contracts: License-Concession Agreements, Joint Ventures, and Production-sharing Agreements, Open Society Institute, 63 p.
- Waelde, T.W. (1996): International Energy Investment. Energy, 17, 191 p.
- Reports and internet sources*
- Bindemann, K. (1999): Production Sharing Agreements – An economic analysis, Oxford Institute for Energy Studies, Oxford, 80 p.
- Kaiser, M.J. (2004): Fiscal System Analysis: Concessionary and Contractual Systems used in Offshore Petroleum Arrangements, Coastal Marine Institute, Baton Rouge, 2 p.
- Palantir (2015): Country Analysis, Palantir Economic Solutions
URL: <http://www.palantirsolutions.com/blog-research/blog/2015/june/10/palantir-regime-library-prl-country-analysis>
- The International Bank for Reconstruction and Development World Bank (2007): The Many Faces of Corruption, ed. J. Edgardo Campos & Sanjay Pradhan, <http://sate.gr/nea/The%20Many%20Faces%20of%20Corruption.pdf#page=225>, Washington DC, 191-221 p.
- Tordo, S. (2007): Fiscal System for Hydrocarbons, World Bank, Washington DC, 9-86 p.

SAŽETAK

Vrste fiskalnih sustava u istraživanju i pridobivanju ugljikovodika

Istraživanje i eksploatacija ugljikovodika u svakoj se državi provodi prema usvojenomu fiskalnom sustavu eksploatacije. Fiskalni sustavi određuju uvjete poslovanja tijekom cjelokupnoga integriranog procesa od istraživanja do eksploatacije i trgovine te su namijenjeni ravnomjerno i državnim tijelima koja su zadužena za eksploataciju i kompanijama operatorima. Trenutačno se u naftnome i plinskome poslovanju primjenjuju koncesijski i ugovorni fiskalni sustavi. Ugovorni sustavi dijele se na ugovore o podjeli proizvodnje te na servisne ugovore. Izbor fiskalnoga sustava eksploatacije glavni je cilj energetske politike prema eksploataciji ugljikovodika za državu, dok je on za kompanije operatore i za servisne kompanije način vođenja poslovanja. U radu su detaljno obrađeni navedeni fiskalni sustavi s primjerima uvjeta ugovora. Elementi ugovora, neovisno o sustavu, analizirani su s njihovim prednostima i nedostacima. Fiskalni sustavi moraju biti odabrani tako da privlače kompanije koje žele investirati. Također, njihova je dužnost da maksimalno smanje rizike za sve uključene strane, ali da maksimiziraju dobit države tijekom faze iskorištavanja ugljikovodika. Za kompanije fiskalni sustavi moraju biti atraktivni kako bi balansirali rizike tijekom istražne faze s dobitima koje je moguće ostvariti tijekom faze iskorištavanja. Uspješan i zadovoljavajući sustav (i za državu i za ulagača) mora privući ulagača i ponuditi mu prihvatljive uvjete, dok, s druge strane, mora donijeti odgovarajuću korist matičnoj državi, njezinoj industriji i lokalnom stanovništvu uz poštovanje zakona i čuvanje okoliša. Bez obzira na to koji je fiskalni sustav na snazi, glavni elementi moraju biti koncizni i jasni te ne smije biti prostora za dvojako tumačenje ugovora. Potrebno je osigurati realne i objektivne ciljeve te neutralnost vlasti u donošenju odluka. Fiskalni sustavi i uvjeti ugovora određeni su tržištem te je nužno osigurati potrebnu fleksibilnost u slučaju promjena na tržištu kako ne bi došlo do gubitaka za bilo koju od ugovornih strana. Stoga je jedan od glavnih izazova fiskalne politike ravnomjerna raspodjela rizika, odnosno potrebna je što manja divergencija u razmišljanju vlade i ulagača. Država mora promišljati više kako osigurati racionalno iskorištavanje mineralnih sirovina uz poštovanje ugovora s naglaskom na brigu o okolišu. Ulagač ne smije pored vlastite dobiti zanemariti socijalnu komponentu područja na kojemu posluje te također mora skrbiti o životu ljudi, stanju imovine i zaštiti okoliša. Fleksibilnost je glavni temelj uspješnoga ugovora, pa je dužnost države osigurati neovisno državno tijelo koje će nadzirati poslovanje ulagača. S obzirom na dugotrajnost samih ugovora navedeno tijelo mora oslušivati i promjene na tržištu te znati pravilno i pravovremeno reagirati bez obzira na političke opcije trenutačno na vlasti. Odabir fiskalnoga sustava također je potrebno provoditi uz sagledavanje širega geopolitičkog konteksta različitih političkih i vojnih sukoba koji u pozadini imaju interese vezane uz eksploataciju i trgovinu ugljikovodicima te njihovih utjecaja na cijene ugljikovodika i gospodarstvo u cjelini. Fiskalni sustavi i vrste ugovora opisani u ovome radu samo su jedan segment naftno-plinskoga poslovanja, no izrazito bitan s obzirom na to da utječu na stabilizaciju poslovanja na nesigurnome tržištu.

Ključne riječi

fiskalni sustavi, naftno i plinsko poslovanje, ugovori o podjeli proizvodnje, servisni ugovori, koncesije